

Contes - Jesús Moncada

La publicació en un sol volum de tots els contes de Jesús Moncada permet al lector fer-se una idea precisa de la coherència i, sobretot, de l'evolució narrativa de l'autor de Mequinensa. Moncada es va estrenar el 1981, als quaranta anys, amb les *Històries de la mà esquerra*, a les quals van seguir, el 1985, les d'*El Cafè de la Granota*. A continuació va publicar tres novel·les i finalment, el 2000, el seu recull de contes més rodó, *Calaveres atònites*.

Històries de la mà esquerra, un recull de contes curts i variats, va precedir d'un vague pròleg de Pere Calders. Moncada hi assaja alguna incursió en el gènere fantàstic, generalment relacionada amb la mort, que es comença a revelar com el seu gran tema. Les gens terrorífiques incursions dels morts entre els vius (*Revenja per a un difunt*, *Aniversari*), així com una abrandada discussió entre figures de sants (*Debat d'urgència*) donen lloc als contes més memorables del recull. En relats com *Història de dies senars*, que narra amb naturalitat fets extraordinaris, Moncada emula i supera el seu prologuista. Tot i la barreja de veus narratives i d'escenaris (alguns contes està ambientat a Barcelona), apareixen personatges i ambients característics de l'autor. Són remarcables *Nit d'amor del coix Silveri*, que narra la construcció de la presa de Mequinensa, i *A l'Hèctor el que és de l'Hèctor*, el primer monòleg de l'autor.

Com els del primer recull, molts contes d'*El Cafè de la Granota* tenen el bar com a escenari. En algun hi apareix un narrador - en ocasions es qualifica a si mateix de "cronista"- que, interessat a reproduir històries viscudes, se serveix del cafè per entrevistar algun mequinensà. Destaca un conte epistolar titulat *Senyora Mort, carta de Miquel Garrigues*. El més important del recull, però, és el brevíssim *Paraules des d'un oliver*, que reproduceix fil per randa un monòleg amb tota la riquesa lèxica i fraseològica, sense narrador interposat. Aquest serà l'estil que s'imposarà al tercer recull, escrit quinze anys més tard.

Calaveres atònites, en efecte, es presenta com un llibre perfectament unitari, tant pel que fa als escenaris com a la veu narrativa. S'inicia amb la citació d'un dels personatges, que referma la idea d'un univers tancat en si mateix. A la citació la segueix el pròleg, que ja no és obra d'un autor consagrat, sinó d'un dels personatges cabdals del recull: el nou secretari del jutjat, que serà receptor de la majoria dels monòlegs que constitueixen els relats. Moncada sembla haver-se adonat que els seus personatges tenen més força quan prescindeixen d'intermediaris. Ja no els situa en un espai que propicia la comunicació -com ara el bar-, sinó davant d'una autoritat judicial que és un foraster i que, per tant, resulta ideal per esplaiar-se sobre irregularitats legals que són sobretot xafarderies morals. L'oralitat es troba una mica més mediatitzada -no gaire- en l'altre gènere de Moncada, l'epistolar, que dona lloc a cinc contes. A *Calaveres atònites* els relats són més llargs i han perdut tots els rastres del gènere fantàstic, si bé *Aparició providencial de la sardina* conté trets caldersians. El que presenta la tragicomèdia de la mort d'una manera més personal, però, és *Cinc cobriments de cor al casal dels Móra*.

L'univers narratiu de Jesús Moncada s'ha anat configurant alhora en contes i novel·les. El protagonitzen els llaüters, calafats i minaires de la postguerra i les seves dones, tan ingènues i enginyoses com ells. És un univers tendre i caricaturesc, irònicament arcàdic, fellinià, presidit per una oralitat que és natural sense deixar de ser literària. Els relats, sovint rocambolescos però dotats d'una versemblança pròpia - mequinensana-, estan construïts de manera que provoquin un lleu somriure en les últimes línies. La millor crítica la fa el secretari judicial: "Una experiència agredolça: hilarant, malenconiosa, tènueament desesperada".